

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput I. Nonnulla a Sanctis post seculum VII patrata miracula cultusque
tunc eis delati argumenta proferuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

ACTORUM
C. B.

cari videtur ab Usuardo aliisque nonnullis Martyrologis, qui, cum diem illam Sanctorum nostrorum natalem appellent, in caelo primum eos tum natos fuisse, seu e vivis excessisse, sat clare, ut apparet, insinuant.

Magistrum gentium Dominum Paulum, et nota D mente illos recognovi de illorum surcariis, et ter beatum Dominum Dionysium ad dexteram Domini Petri, subtilem et longiorem, pulchra facie, capillis candidis, colobio indutum candidissimo, purpura clavato, pallio toto purpureo, auro interstellato, et sermocinabantur inter se letantes, dixitque bonus Pastor Dominus Petrus: Hic frater noster postulat sanitatem. Et dixit beatus Dominus Paulus: Modo sanabitur. Et appropinquans misit manum suam ad pectus Domini Dionysii amicabilem, respexitque ad Dominum Petrum. Et dixit Dominus Petrus ad Dominum Dionysium hilariter: Tua gratia sanitas est ejus, et statim beatus Dionysius, thuribulum incensi et palmam in manu tenens, cum presbytero et diacono, qui in parte stabant, venit ad me et dixit mihi: Pax tecum, frater. Noli timere; non morieris, donec ad sedem tuam prospere revertaris. Surge sanus, et hoc altare in honorem Dei et Apostolorum ejus Petri et Pauli, quos vides, dedica, Missas gratiarum agens. Erat enim ibi inestimabilis claritas et suavitas. Moxque sanus gratia Dei factus volebam implere, quod mihi praeceptum erat, et dicebant, qui ibi aderant, quod dementabam. Quapropter retuli ex ordine illis et regi, suisque optimatibus, quae videram, et quomodo sanus fuero. Et implevi, quae jussa sunt mihi, omnia. Benedictus Deus.

APPENDIX

De S. Dionysii ejusque sociorum Rustici et Eleutherii cultu reliquiarum translationibus miraculisque seculo VII posterioribus.

CAPUT I.

Nonnulla a Sanctis post seculum VII patrata miracula cultusque tunc eis delati argumenta proferruntur.

Stephanus
Papa, somnati, uti litteris, quae

Stephanus II Papa, anno 754, ut Anastasius Bibliothecarius aliique non pauci scriptores memoriae produnt, ad Pipinum Francorum regem, quo abs eo adversus Aistulphum, Longobardorum regem, Ecclesiam vacantem, auxilium imploraret, in Gallias venit, cumque ibidem diutius commorans in San-dionysiana Franciae abbatia hospitaretur, in morbum adeo gravem, quemadmodum in Pontificis illius Vita laudatus Anastasius testatur, est prolapsus, ut omnes omnino, tam videlicet, qui cum eo venerant, quam Franci de Vita ejus desperarent; sed, subjungit hic scriptor, Domini Dei nostri ineffabilis clementia, qui non deserit sperantes in se, salvum cupiens dominum Christianissimum, dum eum mane mortuum invenire putabant, subito illo die sanatus repertus est. Id porro, quod hic Anastasius memorat, beneficii Stephano mirum in modum a S. Dionysio fuisse impertitum, e litteris, ea de re datis ac ipsomet Pontificis illius nomine inscriptis, docemur. Hasce, utut a Surio e pervetusto Ms. codice, ac ab aliis praeterea jam vulgatas, iteratis typis, priusquam ad alia progrediar, lectoris oculis, prout apud eundem Surium exstant, subjicio. Sic habent: Stephanus episcopus, servus servorum Dei. Sicut nemo se debet jactare de suis meritis, sic non debet opera Dei, quae in illo per suos Sanctos fiunt sine suis meritis, silentiare, sed praedicare, quia sic angelus admonet Tobiam.

integra hic recitantur, testatum faciunt,

2 Unde ego pro oppressione sanctae Ecclesiae a rege atrocissimo et blasphemio, et nec dicendo Aistulpho, ad optimum et S. Petri fidelem, Dominum Pipinum Christianissimum regem, in Franciam veni, ubi aegrotavi usque ad mortem, et mansi aliquod tempus apud pagum Parisiacum in venerabili monasterio beati martyris Christi Dionysii. Quod cum jam me medici desperarent, fui in oratione in ecclesia ejusdem beati Martyris subtus campanas, et vidi ante altare bonum Pastorem Dominum Petrum et

3 Hiscе porro litteris sequentia etiam isthaec apud Surium proxime subduntur verba: Gesta sunt autem haec in beato Stephano Papa divina clementia, adjuvantibus sanctis apostolis Petro et Paulo, per beatissimum martyrem Dionysium hoc anno, qui est ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi septingentesimus quinquagesimus quartus, quinto Calendis augusti. Joannes Morinus de sacris Ordinationibus part. 2. cap. 4 nonnulla de revelatione in litteris Stephani nomine notatis hic memorata, seu potius de ipsismet illis jam recitatis litteris contentave in hisce, qua illa exponitur, relatione praefatus, mox subjungit: Non inquiri nunc in istius..... veritatem. Quidquid sit, antiqua est, et paulo post tempus adnotatum (annum nimirum ab authore, ut apparet, synchrono litteris illis subjectum 754) composita aut supposita. Veram assumo. Adjuncta est Areopagitice Hilduini, P eaque usus est ut eleganti et memorabili monumento. Multa sunt in ea parum credibilia. Nihil tamen in ea de Dionysio Areopagita, ac episcopo Parisiensi. Author istius relationis, qui procul dubio monachus erat Dionysianus, Areopagitam numquam omisisset, si leviculus rumunculus de Dionysio Areopagita, episcopo Parisiensi, in agro monasterioque Dionysiano o tum disseminatus fuisset. Ita ille, litteras sane, mox huc transcriptas, seu relationem, hisce contentam, qua praefata revelatio exponitur, neutiquam ab ipsomet Stephano promanasse, sed Pontifici huic a San-dionysiano monacho esse suppositam, non obscure indicans. Verum, quidquid de hac Morini, quae etiam Launoio loco mox infra citando aliisque insuper placuit, suspicione seu verius opinione sit, relatum equidem in dictis litteris revelationem, qua Stephano, ut altare in SS. Apostolorum Petri et Pauli honorem consecraret, a S. Dionysio fuit injunctum, Pontifici isti obtigisse, fidem facit Ludovici Pii imperatoris ad Hilduinum epistola, anno 834 aut seq., quemadmodum in Comment. de S. Dionysio Areopagita

nonnullaque contra Morinum, qui has pro suppositis habet.

A gita num. 4 docui, conscripta, Hilduiniq[ue] apud Surium Areopagiticis inserta.

addicta sua-
dent, a Dio-
nyisio resti-
tutus, mona-
sterium huic

4 In hac enim princeps ille sic loquitur: Sanctæ... recordationis avus noster Pipinus propter altare, quod ante sepulcrum sæpe fati sæpiusque dicendi Domini Dionysii per divinam et memorabilem revelationem jussu ipsius sanctissimi Martyris in honorem Dei et Apostolorum Petri et Pauli, qui præsentem ostendebantur, a beato et angelico viro Stephano summo Pontifice dedicatum est, inter sacra Missarum solemnissima una cum duobus filiis, Carolomanno videlicet et diæ memoriæ Domino ac genitore nostro Karolo, jure prænominato Magno, ab eodem apostolico Papa in regem Francorum unctus superni muneris benedictionem accepit. Launoyus quidem, eam Ludovici Pii epistolam ab ipsomet Hilduino vel ejus, ut loquitur, symmystis dictatam esse, in sua, qua Sirmondi de Duobus Dionysiis Dissertationem contra datum ad hanc a Milleto responsum tutatus est, Discussionem cap. 18 conjicit. Verum ex eo, quod Dagobertus penes ereptus vitæque perenni B S. Dionysii patrocinio assertus in dicta epistola dicatur, neutiquam hic princeps, ut vult, infamatur, nec quidquam aliud solidi, quo suam illam parum admodum, ut mihi equidem ob rationes brevitatatis causa hic haud memorandas apparet, verosimilem conjecturam firmet, adducit in medium. Jam vero, cum id ita sit, indubieque adeo, uti quisque, cum Launio haud sentiens, e jam datis Ludovici Pii verbis statuet, revelatio præfata, quam dictæ Stephani nomine inscriptæ literæ memorant, locum habuerit, quid ni pariter, quod in hisce quoque de sanitate Stephano Papæ per S. Dionysium prodigiose restituta refertur, atque ad institutum nostrum potissimum hic spectat, locum habuisse credamus? Enimvero neutiquam id iis, quæ Morino in iisdem literis contentave in hisce relatione parum credibilia sunt visa, accensendum existimo, Stephanumque adeo, maxime cum eum præter omnium expectationem subito sanatum, Anastasius supra laudatus scribat, sanitati etiam re ipsa, uti illæ produnt, a S. Dionysio, sibi una cum SS. Petro et Paulo Apostolis apparente, mirum in modum fuisse restitutum, in animum facile induco.

Romæ ædifi-
core ince-
pisse me-
moratur,
certeq[ue] isti
Dionysius

5 Porro ut ad aliud, huc pariter faciens, sermonem modo convertamus, hic etiam, quod idem Stephanus Papa, similiter a Dionysio restitutus Romamque deinde e Gallis reversus, egisse memoratur, examinemus. Supra huc transcriptis, quæ sancti illius Pontificis nomine notantur, litteris sequentia isthæc apud Surium, nonnullis adhuc, quæ hic haud faciunt, præmissis, subduntur verba: Idem . . . sanctus Pontifex (Stephanus II nempe) reliquias sanctissimi Dionysii Romam detulit, et monasterium in honore ipsius ædificare in proprio suo cepit, quod frater ejus Paulus, illo morte prævenit, quoniam ipsi in Pontificatu successerat, nobiliter consummavit, et, convectis ibidem plurimis sanctorum Martyrum corporibus, consecravit. seu, veluti a fratre et prædecessore suo jussus fuerat, famulatores Domini natione Græcos inibi constituit, et idem monasterium ad sanctos Martyres in schola Græcorum appellari fecit, ad honorem et memoriam preciosissimi Dionysii sociorumque ejus, quorum cultus redundat ad gloriam Domini nostri Jesu Christi etc. Sintne quæ hic memoriæ produntur, Octobris Tomus IV.

Hilduino, an alteri, San-dionysiano etiam forsân monacho, attribuenda, pro certo nequeo edicere; verum a quocumque tandem statuantur profecta, monasterium equidem recitatis verbis memoratum, nec in S. Dionysii honorem, uti illis traditur, Romæ a Stephano Papa condi ceptum, nec in eo monachos Græcos, ut abs hisce S. Dionysius coleretur, a Paulo Stephani fratre ac successore constitutos fuisse, Launoyus in sua proxime hic laudata Discussionem contendit; id autem idcirco facit, quod, quemadmodum ibidem ait, monasterium illud in S. Stephani Papæ ac Martyris, et S. Sylvestri honorem, nulla omnino S. Dionysii mentione facta, fuisse exstructum monachosque in eo constitutos, tam a Paulo Papa in datis de ejusdem monasterii fundatione litteris, quam ab Anastasio Bibliothecario in Pontificis hujus Vita diserte asseratur.

6 Verum hic scriptor, majorem saltem monasterii, a Paulo Papa in SS. Stephani et Silvestri honorem exstructi, ecclesiam S. Dionysii nomine insignitam fuisse, in Nicolai I Papæ Vita aperissime docet; hinc autem fit, ut, majorem illam ecclesiam a Stephano Papa vel re et opere, ut in Commentario, fabulosis S. Dionysii Areopagitæ Actis prævio, § 2 jam insinuavi, in S. Dionysii honorem Romæ condi ceptam, vel certe vi mandati, quod is moriens Paulo fratri dederit, abs ipsis etiam per hunc fundamentis exstructam, monasteriumque, et post adjunctum, Græcis monachis e fine, quem ibidem expressi, datum fuisse, haud prorsus improbabile apparet. Ut sit, Romæ equidem insignem ecclesiam, quæ Deo sub Dionysii nomine esset dicata, seculo ix, cum universæ Ecclesiæ Nicolaus I Papa præesset, existisse, ex Anastasio bibliothecario laudato habemus. Atque ita ex iis, quæ disputata huc usque præsentem § sunt, duo modo, quæ ad rem nostram potissimum hic faciunt, utcumque saltem innotescunt, patratum scilicet, quo Stephano II Papæ sanitas restituta a Dionysio fuerit, miraculum, ecclesiæque ei, sive ab hoc ipso summo Pontifice in grati animi tesseram, sive etiam ab alio, quicumque demum is fuerit, Romæ post seculum vii exstructa. Quod si porro cuiquam miraculum istud, undequaque sane, uti e jam dictis satis liquet, haud certum, idcirco fortassis displiceat, id equidem, ne quid hic, quod non nemo forsân memoratu admodum dignum existimare posset, desiderandum relinquerem, lectori ob oculos in hac Appendice duari ponendum; et primo quidem loco id proposui, ne quod e dictis haud penitus est certum, cum paucis aliis prorsus certis aut multo saltem certioribus miraculis, quæ modo subdam, exhiberem commictum.

post seculum
vii ecclesiam
habuit, eum-
demque et-
iam, mira-
culis multis,

E

7 Sæculi iii Benedictini part. 2 tres exstant de S. Dionysii miraculis libri, Fulradi abbatis San-dionysiani elogio a pag. 343 usque ad pag. 365 subjecti, in quos, supra a nobis jam sæpius laudatos, in dicto Fulradi elogio num. 20 hæc notantur: Fulradi elogio subijcere juvat libros tres de miraculis S. Dionysii, quæ, Fulrado abbate ejusque successoribus Maginario, Fardulfo, Waltone et Hilduino, patrata sunt; ex quibus libri duo priores rogatu Samuëlis, monachi, ut puto, Dionysiani, laudati in fine libri secundi, scripti sunt a monacho Dionysiano anonymo, Caroli Calvi principatu ineunte; tertius vero exeunte, ut patet ex delatione corporum cap. i relata, cui auctor interfuit, Mabillonius, observationis hujus auctor, omnes tres,

quorum hic
duo

F

AUCTORE
C. B.

tres, quos hic memorat, miraculorum libros ab uno eodemque scriptore litteris mandatos, persuasum, ut apparet, sibi habuit, et tamen a duobus authoribus diversis, quorum alter duos priores, alter posteriorem scripserit, promanasse videntur e duobus Prologis diversis, quorum alterum hic, alterum illi habent præfixum. Ut sit, recte equidem, unde præcipue miracula, in tribus istis libris contenta, primitus sint accepta, idem Mabillonius nos docet, in suo de Re Diplomatica Opere pag. 628 de alio quodam a se viso miraculorum S. Dionysii libello sic scribens: Libellus iste habetur in membraneo codice majoris ecclesiæ Remensis, ab annis non minus octingentis descripto, quæ sententia est clarissimi viri Antonii Fauri doctoris ac socii Sorbonici, ejusdem ecclesiæ præpositi, cui illum codicem ostendi. Eo libello usus est is, qui tres libros de miraculis ejusdem Sancti condidit. regnante Carolo Calvo, editos in Sæculi tertii Benedictini parte secunda, in quibus pleraque priora miracula totidem verbis atque in Remensi referuntur. Ita ille, mox etiam subjungens nonnulla e miraculis, quæ in codice Remensi, a se laudato, reperit, in Miraculis, B Sæc. III Benedict. præfatio editis, desiderari. Duo porro miracula hujusmodi e dicto Remensi codice integra recenset, eademque ambo, prout vulgata abs illo sunt, integra pariter, paucis dumtaxat adhuc aliis, quæ in dictis Miraculorum S. Dionysii libris jam editis occurrunt notatuque digniora apparent, adjunctis, huc transcribo.

in Ms. Remensi codice

8 Primum e duobus, quæ, ut dictum, integra e memorato Remensi codice Mabillonius recenset, sequentibus apud eum in Opere supra laudato pag. 628 concipitur verbis: Sub Carolo Francorum principe et majore-domus (ut tunc moris erat) quidam nomine Godobaldus, ortus provincia Asbaniensi, villa, quæ dicitur Arbrido, cum in necem beatissimi viri Lambertus episcopi cuidam comiti, Dodoni nomine, se consortem et consocium præbisset, Deo penam exigente, claudus effectus est. Itaque divini flagelli admonitu reatum suum agnoscens, diu Sanctorum loca circumiens, et admissis veniam, et membris incolunitatem restitui flagitabat; tandemque ad beatissimi Petri limina Romam veniens, divina revelatione cognovit, sanitatis recuperandæ locum in Galliis sibi apud sanctorum martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii memorias esse concessum. Regressus igitur ab Urbe, designatum cælitus locum expetiit, ibique optatam diuque quæsitam sanitatem recuperat. Erat tunc abba loci Helardus, qui divino miraculo congratulans, locum ei et alimenta communia concessit, sicque in eodem loco vitam degens, cum in multis probus omnibus appareret, præcipiente Carolo principe, abbatis inibi officium suscepit, ac per viginti quinque annos strenuissime administravit. S. Lambertus seu Lambertus hic memoratus, de quo in Opere nostro ad xvii Septembris diem jam actum, Trajectensis existit episcopus; cum autem sub Francorum principe seu majore-domus Carolo, Martello scilicet seu Tudite, qui certe ante annum 715 Majoratum-domus haud gessit, a Dodone comite occisus hic dicatur, hæc martyrii, Lambertus illati, epocha cum anno 709, cui id probabilis innectendum ibidem statuimus, neutiquam congruit.

a Mabillo inventa,

9 Verum, etsi id ita sit, relatum equidem verbis jam datis miraculum post seculum VII indu-

bie, quod ad præsens nostrum institutum sufficit, D evenerit. Alterum modo, quod e Remensi codice integrum Mabillonius recitat, transcribamus. In laudato scriptoris hujus Opere pag. 630 sequentibus hisce verbis exponitur: Præterea illud non negligenter statuimus esse omittendum, quod sui ad laudem Omnipotens fieri ab eodem voluit Martyre. Tempore igitur supra dicti regis Pippini quidam erat comes, nomine Gerardus, Parisiensis, cujus uxor Rotrudis nuncupabatur. Hæc in fisco, haud procul Parisii, Riogilo habitans, sub beati Dionysii natalis diem cernit suas otiosas esse puellas: quæ cum ad se vocatæ fuissent, quam ob rem otio torperent, austere eas innoxit. Quarum una, quæ supra ceteras erat, Sollemnitatis, inquit, beati est Dionysii, et ob id ratum eam esse duximus sollemniter celebrandam. Et materfamilias, vade, ait, et instanter operare. Nos vero, qui extra dominium ejus sumus, eam a nobis minime coli oportet. Verum, cum imperio ejus parere vellent, favente Domino et meritis Christi Martyris obtinentibus, subito tanta coruscatio atque aquarum venit inundatio, ut domus, omni cum suppellectile uno raptâ impetu, in Sequanæ fluvium dimigeretur, et quæ unum noluit diem ducere festum, factum est, ut totum perderet anni subsidium; sed homines per Dei providentiam ab illa liberati sunt tempestate. Quod adeo credimus gestum, quo dies ille jugiter sollemnis observaretur.

10 Pipinus ad Francorum solum anno 752, uti inter eruditos convenit, fuit eecetus, cumque hic narratum miraculum ad principis hujus ætatem referatur, consecrarium est, ut id pariter post seculum VII evenerit. Porro e factis, quod miraculo ansam seu occasionem dedit, fuisse tum in S. Dionysii honorem festum, quo etiam ab Operibus servilibus abstinendum esset, die Octobris nona seu natali Sancti illius die quotannis celebratum, docemur. Modo duobus hisce, quæ codex Remensis, a Mabillonio visus, complectitur, miraculis tria adhuc alia, e supra laudatis miraculorum S. Dionysii libris accepta, quorum duo priora sub Pipino etiam, tertium sub Carolo Magno, ejus filio, evenit, subjungo. Primum ex his sequentia isthæc ibidem lib. I, cap. 5 exponitur verba: Tempore memorati Pipini regis quidam a nativitate claudus, cui erat nomen Otholdo, circuitus per triginta annos Sanctorum memoriis, quadam die carnea impositus, ad cœnobium beati Dionysii perlatus est. Is ad ejus templum deductus ante altare, quod primum in honore Domini Salvatoris dicatum est, cum oraret, suffragantibus Martyribus et Deo miserante, subita donatus est sanitate. Hujus necessitatem Fulradus abba miserans (si quidem nec genus, nec patriam noverat) et sanitatem a Deo intercessionem beati Dionysii collatam complectens, eum inter stipendia monasterii quotidiana sumentes constituit. Ita attensus, et jussis majorum pro viribus fideliter paruit, et quos dies vixit, Deo et beato Dionysio pro captu gratias egit; secundum vero libro eodem cap. XI ista: Johannes quidam, miles Pipini regis, Parisio digressus carpebat iter per viam, quæ in vicum sanctorum Martyrum ducit. Et quoniam hinc inde agri monasterii messibus albere cœperant, equum suum in alia intendens contraria, depascere segetem permittebat. Occurrit ei forte monasterii famulus.

aliaque tria e tribus miraculorum

F

11 Queritur segetem conculcari. Tum miles S. Dionysii libris,

A les : Sanctus Dionysius, ait, scio, quod hac segete non vescetur. Vix verba finierat, cum repente equus in terram mortuus corrui; ipse vero gressus officio privatus est, adeo ut ne moveri quidem loco, nedum ambulare pedibus posset. Nuntiatum est id Pippino regi, qui haud longe a monasterio aberat; et quia hominem plurimum diligebat, talia passum indoluit. Misit itaque ei argenteum vas, quod S. Dionysio offerret, iubens, ut ad ejus sanctam domum protinus deferretur: in qua cum, tradito vase, oraret, plenissimam consecutus est sanitatem; ut omnes manifeste intelligerent, et labores suorum B. Dionysium curare, et petentibus, si velit, absque dilatione posse suffragium ferre. Vas autem hactenus in thesauro ecclesiae B. Dionysii permanet. *Quod modo ad tertium sub Carolo Magno patratum, quod hic etiam recensendum dicit, miraculum jam spectat, id in eodem e duobus dictis miraculorum S. Dionysii libris primo cap. 20 ita refertur*: Insignis non tantum gloria, verum et potentia Karolus cum bellum adversus Saxones susceptum, contra quam gentem a Francis diu animoseque pugnatum est, memorabili industria administraret, sui praesentia vires exercitus acens, Fardulfum, qui, Magenariorum luce excedente, cenobio Sanctorum regendo successerat, inter alios, qui ad ferendum pondus praellii et gentis audaciam comprimendam evocati undique conduxerant, contigit adfuisse.

B Hic pignora beatorum Martyrum secum ferri fecerat, et custodes clericos, qui secum proficiscebantur, delegaverat, uti eis vicissim sibi succedentibus debita exhiberetur religio. Quorum quidam vocabulo Rothardus, adhibita eis candela, incertum qua urgente necessitate, obserato domunculae ostio, abiit. Solemnis aratum lignea tabula erat, quae linteo adperta modum altaris effecerat. In eam itaque candela decidens tota conflagravit, sed ne linteum quidem, quo tabula celabatur, adustum. Praeclarum sane et stupendum miraculum, lineam vestem igne superposito non torreri. Cereres reliquiarum obtentu linteum naturam mutasse, et alimentum focis amicum merito Martyrum repente duratum. Supervenientes cum custode et alii, exusta candela, reliquias et linteum integra reperere: cinis ejus tantum quod contigerat indicabat. Levatum ergo linteum excutientes, cum nec integritatem, nec candorem amisisse probassent, ingenti gaudio exsultantes rei gestae ordinem ad Fardulfum Abbatem deferunt. Qua cognita, una cum eis sollemnes Deo et sanctis Martyribus gratias egit. *Ex eo, quod S. Dionysii ejusque sociorum Rustici et Eleutherii reliquiae, ad Caroli Magni, adversus Saxones praelliatum, castra fuisse delatae hic dicantur, sequentem miraculo jam relato observationem Mabillonius subjungit.* Hinc, inquit, patet, S. Dionysium, quem prisci quique Francorum reges patronum suum specialem vocare solent in diplomatis, cenobio Dionysiano concessis, jam tum in bello audisse ut Galliae defensorem; ob idque ipsius reliquias per monachos delatas in castra fuisse. Sane Carolus Calvus in procinetu praellii, apud Caroli-vennam inito cum Nortmannis, adivit sepulcrum beati Dionysii, ut per eum caelestem opem flagitaret, et anno mcccv Franci, Philippo rege, adversus Ottonem imperatorem dimicantes, beatum Dionysium Francorum apostolum in cordis angustia invocasse dicuntur in

libro de Triumpho S. Landeberti, episcopi Leodicensis, Steppis obtento, cap. 15.

13 *Ita laudatus scriptor. Ac de re quidem, de qua hic loquitur, mox infra adhuc sermo redibit; quod autem ad S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et Eleutherii miracula, seculo septimo posteriora, hicque, ut statueram, jam recensita, spectat, omnia haec, ut docui, Caroli Martelli, Pipini regis et Caroli Magni aetate evenere; multa autem pariter sub Ludovico Pio, Caroli Magni filio, tum prope Sanctorum nostrorum tumulos, tum in Floriacensi, cum eo illorum, quas ab Hilduino Boso abbas acceperat, reliquiae fuerunt advectae, diocesis Aurelianensis abbatia fuere patratas. Ac primum quidem in suo ad Ludovicum Pium Rescripto, supra saepissime laudato, Hilduinus; postremum vero in S. Benedicti miraculis, ad xxi Martii diem Operi nostro insertis, lib. 1, cap. 3 Adrevaldus, Floriacensis monachus, nos docet. Verba, quibus id tam hic, qui nonnulla e prope innumeris, tum, ut ait, Floriaci patratas, a sese adhuc puerulo conspecta affirmat, quam Hilduinus, nullo omnino in particulari relato miraculo, generatim dumtaxat facit, brevitatis causa praetermitto, uti etiam, ne in immensam molem tomus hic excrescat, miracula reliqua, quae in dictis tribus Miraculorum S. Dionysii libris continentur. Quae relata modo ex hisce et Mabillonio nominatim sunt, una cum suggesta generali de pluribus adhuc aliis post seculum vii patratas notitia sufficiunt, ut, Dionysium etiam tum miraculorum gloria inclaruisse, potentissimumque apud Deum patronum audisse existimemus. Hinc porro factum, ut quam plurimae etiam locis diversis ecclesiae fuerint ei vel tum praecipue erectae. Ac tanto quidem haec numero fuerunt, ut omnes enumerare nimis longum foret ac oppido difficile.*

14 *Verum, etsi id ita sit, hicque idcirco non minus ab iis, quam a reliquis recensendis S. Dionysii miraculis, seculo septimo posterioribus, abstinere sit fixum, committere tamen non possum, ut hic et ecclesiam, in qua S. Dionysii Sociorumque ejus reliquiae, anno 887 Normannorum Gallias decastantium metu Remos delatae, trium annorum quievit spatio, et simul, quod tunc ibidem factum, miraculum silentio penitus praetercam. Ac illa quidem ecclesia, quae, quemadmodum ex Flodoardo Galliae Christianae auctae scriptores tom. 9, col. 288 docent, canonicorum Remensium sepultura olim existit, celeberrima postea unaque cum monasterio, quod ei fuit adjectum, modoque adhuc exstat, S. Dionysii nomine fuit insignita; quod autem ad miraculum, quiescentibus in dicta ecclesia S. Dionysii reliquiis, paratum, spectat, id a Flodoardo Historiae Remensis lib. 1, cap. 24 refertur, ac partim saltem S. Dionysio adscribitur, cumque aliud, quod tum evenit, a fidei aequae probatae auctore nusquam relatum inveniam, nec adeo, quin veritati consonet, dubitandum appareat, futurum puto, ut, si una cum quinque aliis supra memoratis ob oculos pariter hic ponatur, lectori res praestetur haud ingrata. Itaque ipsamet, quibus a scriptore illo loco proxime cit. narratur, verba huc transcribo. Sic habent: Desidia... vel raritate scriptorum plurima silentio constat neglecta mirorum. Nos tamen unum, quod nuper comperimus actum, decrevimus inserendum.*

15 *Quadam denique Sabbatorum die, jam Vespera Dominici diei accedente, quaedam pauperula,*

AUCTOR
C. B.

tum patratas
clarus, honorem aliis
in locis

E

ac imprimis
Remis, ubi
et, quod hic

F

Flodoardo
narratur.

AUCTORE
C. B.
vernacule
Conseveru

paupercula, nomine Gillaidis, ex familia sancti Dionysii, villæ Cortis-Superioris *, dum molam manu verteret, manubrium molæ ipsius inhæsit dexteræ, ut divelli posset a nemine. Tandem molæ manubrium ex utraque parte manus abscindere cogitur, indicium nolens secum deferre miserabilis operæ. At salutis suæ sollicita, quoniam B. Dionysii tunc Remis ob infestationem paganorum servabantur membra, veloci gressu ad ejusdem sancti Martyris Domini sui contendit accedere pignera. Perveniens ergo, cum magno timore ac reverentia solo prolapsa, liberationem deprecatur a tantæ confusionis miseria. Id cum die peregisset ac nocte, remedium inde non desperans accipere, apparuit in somnis ei quidam clericali habitu, veste indutus candida, facie jocunda, capillo admodum albo, vultu paulisper macilentio, dicens illi : « Surge hinc » et vade ad sanctum Theodoricum : quia se-
« cunda Feria, quæ est post cras, ipsius erit fe-
« stivitas celebranda, et vide, ne in domo ejus
« appareas vacua, sed accipe ceram, prout tibi
B « ad præsens suppetit facultas, et sic ad eccle-
« siam ipsius perge, et illius quod imploras obti-
« nebis interventione. » Illa mox evigilans, hac de visione stupefacta, orat ex voluntate Dei sibi confirmari visa et cum gaudio festinat peragere jussa. Venit igitur ad ecclesiam Sancti venerandæ solennitatis die, beati scilicet Theodorici, tres hebdomadas habens, ex quo id discriminis acciderat illi.

miraculum
evenit, fuit
adeptus.

16 Tunc se ante sepulchrum ipsius cum lacrymis sternens pro salute sua preces effudit, ibique tota nocte perseverans oratione, veniam de piaculis suis humiliter ac fidenter exposcit, dumque adhuc ante tumbam jaceret beati confessoris Christi, divina jubente gratia, per intercessionem Sancti cepit manus ipsius femine paulatim a ligno disjungi, et absque læsione cujuslibet doloris aperiri; sicque dein tota manus expanditur, et lignum dicto citius in pavimento prolabitur, acsi manni nungam adhæsisse videretur. Multi vero, qui aderant, hoc supernæ pietatis cernentes miraculum, glorificaverunt mirabilem in Sanctis suis Deum. Mulier, quæ, dum Sanctorum nostrorum reliquie in supra memorata, ad quam, ut dictum, anno 887 fuerant delata, Remensi ecclesia servabantur, divinitus, quod vespera, diei Dominicæ prævia, mola operaretur, modo singulari plane punita, ac dein per miraculum poena sibi inflata liberata fuisse a Flodoardo hic refertur, docet nos, non tantum die Dominica, sed et vespera, quæ hanc proximè præcederet, operibus servilibus vacare velitum tum fuisse. Porro miraculo isto, quod omni dubio procul non minus S. Dionysio, quam S. Theodorico adscribendum fuit, verosimillime haud parum S. Dionysii apud Remenses veneratio increvit. Certe postea ecclesia, in qua illius sociorumque Rustici et Eleutherii reliquie apud hosce tum quieverant, Dionysii nomine, ut jam docui, fuit insignita monasterioque homonymo in ejusdem honorem aucta. Nec tantum e supra memoratis miraculis, illoque etiam proinde, quod proximè e Flodoardo recensui, Sanctorum nostrorum apud Remenses alioque Galliarum populos veneratio incrementa post seculum VII accepit; verum etiam, ut tum magis magisque per omnem late Galliam incresceret, ipsosmet exemplo suo Galliarum reges effecisse, cap. proximè seq. dicenda ostendent.

CAPUT II.

Qui sancti post seculum VII ab ipsismet Galliarum regibus honorati cultuque, extra Gallias etiam diffuso, fuerint gavis.

Plerique, qui post seculum VII florere, Galliarum reges non modo summopere venerati Sanctos nostros sunt, verum etiam venerationis, qua hosce prosequerantur, minime dubia palam dedere haud raro specimina. Hæc omnia et singula hic recensere, longioris foret negotii, cumque brevitati modo non studere tomî moles jam inde fere nimia compellat, pauca dumtaxat e multis adducam, horumque etiam fere, ut obvia primum fuerint, summa tantummodo capita delibabo. S. Dionysii sepulchrum Francorum reges, seculo VII posteriores, frequenter invisisse, ibique ejus, cum vel ad bellum ituri, vel longius difficilissime iter suscepturi essent, auxilium magna cum sollemnitate implorasse, e Franciæ seu Gallicæ gentis Historiis habetur compertum. Ibidem etiam vexillum, quod in expeditionibus bellicis præferri ipsi debebat, accipiebant, suntuque, qui, quemadmodum Monument. Ecclesiast. tom. 4, pag. 450 Tillemontius ait, celeberrimum illud, quod a Gallis l'Oriflamme dicebatur, flamineum vexillum exstitisse ipsummet abbatiæ San-dionysianæ labarum, contendunt. Dionysium in præliis invocabant, potentique, quo apud Deum valebat, patrocinio armorum suorum successum referentes acceptum, ad Dionysianam etiam ecclesiam gratias ei de parta victoria veniebant acturi, nec alio, quam quo S. Dionysii cineres conditi essent, loco suos post obitum condi cineres desiderabant. Pipinus, ut supra vidimus, novam S. Dionysio ecclesiam, cum antiqua, quam ei S. Genovefa exstruxerat, esset collapsa, ædificare incepit, cumque hanc deinde, ut supra pariter vidimus, ad umbilicum Carolus Magnus, ejus filius, perduxerit, sic sane suam in S. Dionysium venerationem ambo hi principes monumento publico erecto manifestarunt.

18 Nec minus dilucide, quanto opere Dionysium veneraretur, scripta sua ad Hilduinum, quam in Commentario, fictitiis S. Dionysii Areopagitæ Actis prævia, § 1 expendi, epistola Ludovicus Pius palam omnibus fecit. Quid porro, quod eo pariter tetendit, Carolus Calvus præstiterit, supra huc transcripta Mabilonii in miraculum, num. 9 relatam, Observatio nos docet. Ut modo ad S. Ludovicum (neque enim omnes, qui Carolum Calvum proximè exceperunt, recensere Galliarum reges est animus) sermonem convertam, is enimvero summa in veneratione S. Dionysium semper habuit, hancque non raro, ac tum maxime, cum vel ad Ultramarinas contra Saracenos expeditiones sese pararet, vel jamjam hæc suscepturus esset, publicis pietatis exercitiis, uti apud Chesnium tom. 5 Hist. Franc. Scriptorum pag. 384 et 401 videre licet, fecit testatam. Philippus III, S. Ludovici filius, priusquam ad expeditionem bellicam adversus Alphonsum, Castiliæ regem iret, in basilicam San-dionysianam

D
E
F
post seculum
VII habitus,
insigni plane
per omnem